

50 jaar ziekenriduüm

Eén van de mooiste uitingen van vroomheid op het Hof, waarbij de begijnen heel nauw betrokken waren, was het jaarlijkse ziekenriduüm, dat voor de eerste keer werd georganiseerd op 2, 3 en 4 augustus 1927.¹ Het initiatief ging uit van juffrouw Henriette Van Genechten. Als gediplomeerde verpleegster en voorzitter van de Sint-Elisabethbond had ze voldoende contacten met de zieken om te beseffen dat het voor velen onder hen een gemis was om niet regelmatig de kerkdiensten te kunnen bijwonen.² Zij had gehoord van een zekere pastoor Willenborg uit Bloemendaal in Nederland, die in 1926 zo'n triduüm had ingericht: drie dagen achter elkaar werden de zieken in zijn parochiekerk samengebracht en konden ze op die manier de mis en het lof bijwonen en de communie ontvangen. Zo hadden ze het gevoel dat ze als zieken toch meetelden voor de Kerk.

Juffrouw Van Genechten was ervan overtuigd dat dit ook in Turnhout mogelijk moest zijn. Ze kon dadelijk rekenen op de hulp van de deken, de pastoors, de plaatselijke kloosteroversten en niet het minst van Grootjuffrouw Van Miert en de begijnen. Die laatste deden bereidwillig afstand van de Begijnhofkerk voor de duur van het triduüm en organiseerden hun diensten in de Kapel van het Heilig Aanschijs. Ook het noviciaat, nu de Meerloop, de Fundatie (nu het museum) en de Infirmerie (nr. 67, nu Brepols Publishers) werden als eetzaal en opslagplaatsen afgestaan. In dat jaar waren er drieëntwintig begijnen en was E.H. Brouwers pastoor op het Hof.

Voor de ziekdienst kon Henriette Van Genechten rekenen op de verpleegsters van de Sint-Elisabethbond en een aantal gasthuiszusters, maar ook de Turnhoutse dokters werden bij het initiatief betrokken, terwijl een aantal scouts en gelegenheidsbrancardiers bereid waren het nodige materiaal op te halen en te zorgen voor de verplaatsing van de zieken.

In de plaatselijke weekbladen werd het triduüm aangekondigd met een vraag aan de bevolking om het nodige materiaal ter beschikking te stellen. En met succes, want zowel bedden, matrassen, lakens, dekens als tafels, stoelen en zelfs kookpotten werden in bruikleen gegeven. Het Rode Kruis stond een autobrancard af voor de duur van het triduüm en een twintigtal particulieren stelden gratis hun auto ter beschikking voor het ophalen en weer thuis brengen van de zieken. Blijkbaar had dit initiatief snel de sympathie van de Turnhoutenaars gewonnen, want er gebeurden ook geldschenkingen en giften in natura.

Om de deelnemende zieken op het Hof te verwelkomen – het eerste jaar waren er dat toch al een honderdtal – werden zowel aan de grot als aan de kerk en in de eetzaal wimpels, spandoeken en guirlandes opgehangen. Alle vrijwilligers en priesters stonden drie dagen lang ten dienste van de zieken, terwijl de Turnhoutse bevolking massaal de plechtigheden aan de grot bijwoonde.

Het succes van het eerste triduüm had tot gevolg dat er in Turnhout een Ziekenapostolaat werd opgericht. Het triduüm zelf werd een jaarlijks weerkerende traditie, waarbij soms ook ontroerende gebeurtenissen plaatsvonden, zoals in 1929, toen twee zieke kinderen tijdens het triduüm hun Eerste Communie deden in de Begijnhofkerk.

Het triduüm bleef plaatshebben tot het eerste oorlogsjaar (1940), maar werd door omstandigheden pas in 1948 hervat. In dat jaar werd E.H. Frickel pastoor op het Hof en hij zou dat blijven tot 1980. Er leefden toen nog tien begijnen. Tot 1940 telde het triduüm telkens meer dan tweehonderd deelnemende zieken, maar na de oorlog beperkte men zich tot de ernstigste ziektegevallen, wat maakte dat er sindsdien nog telkens een

honderdtal deelnemers waren. Ook voor hen kon men nog steeds een beroep doen op een groot aantal vrijwilligers en op de medewerking van verschillende koren voor het opluisteren van de diensten. Er waren dameskoren bij, zoals het dameskoor van O.L.V.-Middelares, de Derde Orde, de Mariacongregatie enz., en later kwamen daar nog de knapenkoren van Sint-Pieter en van de Paters Minderbroeders bij. Het lof aan de grot werd dan weer meegezongen door alle aanwezige gelovigen.

1957 werd een jubeljaar, want toen had het triduüm voor de 25ste keer plaats. Tijdens de slotplechtigheid celebreeerde Monseigneur Suenens, toen nog hulpbisschop van Kardinaal Van Roey, het pontificaal lof en hij gaf ook de sacramentszegen aan de zieken. In dat jaar woonden er nog zeven begijnen op het Hof.

Tijdens de daaropvolgende jaren was het triduüm nog steeds succesvol, met telkens een honderdtal deelnemers. Het jaar 1969 betekende evenwel het einde van het ziekenriduüm op het Begijnhof bij gebrek aan plaats: het Sint-Jansconvent was sinds 1953 ingericht als museum, het noviciaat werd ingenomen door Amival en de infirmerie veranderde in een conferentiezaal van het OCMW. Het bestuur besloot het triduüm vanaf dan te houden in de lokalen van de voormalige Apostoliekenschool van de Paters Jezuiten op de Stoktse Heide. De bewaarplaats van het grootste gedeelte van het materiaal bleef wel in de infirmerie van het Begijnhof. Er leefden toen nog vier begijnen op het Hof.

Nog eenmaal keerde het ziekenriduüm terug naar het Begijnhof, namelijk in 1979 voor de viering van het gouden jubileum, dat normaal in 1978 had moeten plaatsvinden, maar toen wegens werken op het Hof was uitgesteld³. In zijn editie van 6 juli 1979 wijdde *Gazet van Antwerpen* aan dit jubileum een artikel onder de titel: "50-jarig ziekenriduüm is een sierstuk voor Turnhout". Dat jaar waren er honderddertig deelnemende zieken en nog tachtig helpers en helpsters.

De grote gevierde bij dit jubileum was de 85-jarige Henriette Van Genechten, die het had aangedurfd om vijftig jaar eerder met dit initiatief te starten. Zij werd uitgebreid in de bloemetjes gezet door de toenmalige burgemeester, wijlen Richard Proost, in aanwezigheid van oud-deken Reynen, bisschop Danneels en zuster Marcella, algemeen overste van het gasthuis. Ook de pastoor van het Begijnhof en zuster overste (Grootjuffrouw de Boer) werden bij de hulde betrokken. Pastoor was toen nog steeds E.H. Frickel, terwijl Grootjuffrouw de Boer op dat ogenblik de enige overgebleven begijn was sinds het overlijden van zuster Temmerman in 1977. Jarenlang had een groot aantal mensen kunnen meeleven met een van de mooiste uitingen van godsdienstbeleving op het Turnhoutse Begijnhof. In 1979 kwam er definitief een einde aan deze mooie traditie.

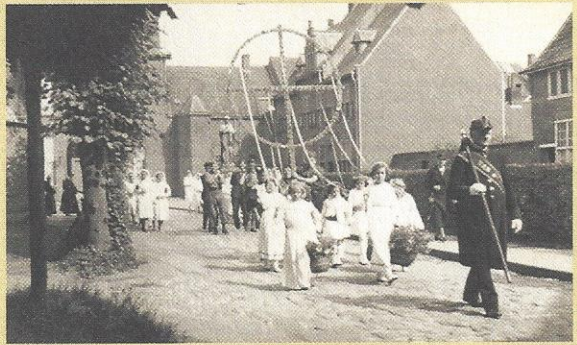
Mia Croenen

met dank aan Jacqueline Boone-Dierckx en Johan Van Gorp

¹ Achteraf zou het triduüm steeds plaatsvinden tijdens de eerste week van de maand juli.

² De Sint-Elisabethbond was een afdeling van de Turnhoutse vrouwelijke Derde Orde, die speciaal in het leven werd geroepen om in een geest van zuivere christelijke naastenliefde kostenloze ziekenverpleging te verzorgen.

³ Men was toen bezig met het herleggen van de kasseien.

Uit het fotoarchief van François Boone